

РІШЕННЯ
спеціалізованої вченої ради ДФ 76.051.031
про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 76.051.031 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України, м. Чернівці прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право на підставі прилюдного захисту дисертації «Доказування та докази в конституційному судовому процесі (на прикладі України та Німеччини)» за спеціальністю 081 Право.

" 29" листопада 2023 року.

Руснак Леся Володимирівна, 1994 року народження, громадянка України, освіта вища: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2018 рік за спеціальністю Правознавство.

Працює на посаді викладача юридичних дисциплін відокремленого структурного підрозділу Кам'янець-Подільського фахового коледжу Закладу вищої освіти "Подільський державний університет з 01.09.2018 по теперішній час.

Дисертацію виконано у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України, м. Чернівці

Науковий керівник (керівники) Щербанюк Оксана Володимирівна докторка юридичних наук, професорка Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, завідувачка кафедри процесуального права.

Здобувачка має 13 наукових публікацій за темою дисертації, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України.

1. Руснак Л. В. Предмет доказування в конституційному судовому процесі. Публічне право. № 1 (37) (2020) С. 182-187.

2. Руснак Л. В. Правова природа доказу у міжнародній доктрині конституційного права. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2022. № 72(1). С.95-98.

3. Руснак Л. В. Принципи конституційно-правового доказування. Юридичний науковий електронний журнал. № 11/2022 С. 857-858.

4. Руснак Л. В. Право на докази в процесах конституційних гарантій: міжнародна практика конституційних судів. Держава та регіони. Серія: Право. 2022 р., № 4 (78) С.179-182.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

- Гордєєв Віталій Володимирович - доктор юридичних наук, доцент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

- Гураленко Наталія Анатоліївна - завідувачка кафедри теорії права та прав людини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор юридичних наук, професор.

- Меленко Оксана Володимирівна - кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

- Белова Мирослава Володимирівна - доктор юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

- Слінько Тетяна Миколаївна - кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Белова Мирослава Володимирівна - доктор юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Висловлені такі зауваження:

1. Дисертантка цілком слушно зазначає, що: «По кожній категорії справ існують докази, без яких справа не може бути вирішена. Це необхідні докази. Якщо сторони не нададуть суду такі докази, то справа не може бути вирішена. Наприклад, при зверненні щодо невідповідності Конституції України (конституційності) законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, суб'єкт звернення зобов'язаний надати текст відповідного акту» (с. 44). Водночас, в тексті робота варто було б навести перелік доказів по кожній категорії справи.

2. На с. 103 розривається особливість розгляду справ за конституційними скаргами в Україні та Німеччині. Так, в процедурі розгляду конституційних скарг для доступу до Федерального конституційного суду Німеччини ставиться вимога, щоб суб'єкт звернення мав особистий інтерес, Федеральний конституційний суд Німеччини не обмежує розгляд лише порушенням права, на яке посилається під час вивчення основи апеляції, але також перевіряє *ex officio* акти публічної влади, оскаржені з будь-якої точки зору конституційного права. З цієї причини Федеральний конституційний суд Німеччини також може перевірити та підтвердити неконституційність закону в процедурі розгляду конституційної скарги. Виникає запитання, в чому полягає відмінність доказування у конституційному провадженні за конституційними скаргами в Україні та Німеччині.

3. На с. 156 дисертанткою зазначається, що: «Докази є незамінною основою у конституційному процесі, на якій сьогодні ґрунтується будь-яке судове рішення. За його відсутності будь-яке рішення може поставити під сумнів його обґрунтованість, оскільки воно буде відрізнятися від сучасної бразильської правової системи. У цьому сенсі принцип змагальності є одним з найбільш актуальних у демократичній правовій державі, оскільки через нього до судового рішення додається справедливість. Одним з аспектів змагальності є

подання доказів у суді, щоб переконати державного суддю в тому, що передбачуване право насправді є реальним. Такий висновок можна оцінити лише шляхом вивчення доказів, представлених суддів у конкретній справі. Право на доказування є частиною конституційного права на суд в тому сенсі, що воно є процесуальним засобом отримання справедливого судового рішення». В чому полягає особливість реалізації даного принципу в конституційному судовому процесі?

Слінько Тетяна Миколаївна - кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Робота оцінена позитивно. Висловлені такі зауваження:

1. У дисертаційній роботі на с. 44 виокремлюються загальні принципи доказування в конституційному судовому процесі, а саме: «Враховуючи природу конституційного судового процесу, загальні принципи доказування зазнають змін. Так, принципами доказування у конституційному судовому процесі слід вважати принцип юридичної ефективності, принцип єдності доказів, принцип спільності доказів, принцип суспільного інтересу функції доказування, принцип лояльності та чесності або достовірності доказів, принцип суперечливості доказів, принцип гласності доказів, принцип легітимності доказів, принцип недопущення незаконних доказів, принцип свободи доказування, принцип належності, придатності та корисності доказів, принцип тягаря доведення». Водночас, у тексті роботи слід було б пояснити, чи варто ці принципи закріпити в Законі України «Про Конституційний Суд України» і Регламенті Конституційного Суду України.

2. Авторкою аналізуються на с. 113 оцінка доказів і стандарти доказування й зазначається: «Вирішуючи конкретну конституційну проблему в процесі конституційної аргументації, судді конституційного суду як України, так і Німеччини використовують ієрархію конституційних цінностей та забезпечують її конкретизацію в офіційній конституційній доктрині». Виникає запитання: чи така ієрархія закріплена на рівні Конституції України й Основного Закону Німеччини та про які цінності йдеться.

3. Дисертанткою виокремлюються чотири випадки, в яких суб'єкт звернення повинен надати докази, щоб конституційний суддя міг встановити, чи є стверджуване порушення прийнятним чи ні: 1) коли стверджується порушення принципу рівності; 2) коли аргументується порушення принципу розумності; 3) у гіпотезах, у яких суддя посилається на конституційний звичай як складову параметра конституційності, 4) коли позов про неконституційність порушується через помилкове тлумачення неконституційних норм (с. 132). Потребує уточнення, чи можуть бути застосовані такі випадки до конституційних проваджень щодо неконституційності закону.

Гураленко Наталія Анатоліївна - завідувачка кафедри теорії права та прав людини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор юридичних наук, професор. Зазначені дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

1. У підрозділі 1.1. "Поняття та сутність конституційно-судового доказування" дисертантка, ґрунтовно дослідила теорії досліджуваності доказів, зазначає, що сутність доказування та пізнання як складової та цілого правової онтології в судовому конституційному процесі полягає в отриманні знань про предмет дослідження, тобто пізнання є ґносеологічним підґрунтям доказування, оскільки доказують завжди пізнане, однак їх не слід ототожнювати, адже пізнання може обмежуватися з'ясуванням будь-якої

обставини тільки судом, натомість метою доказування є реалізація конституційного принципу обґрунтованості прийнятих ним рішень. Була б цікава думка дисертантки про призначення доказів, що сприяє вдосконаленню аргументативній діяльності суддів Конституційного Суду України.

2. У підрозділі 2.3. “Оцінка доказів в конституційному судовому процесі України та Федеративної Республіки Німеччини” авторка вказала, що процесуальні кодекси континентальної Європи містять стандарти, які мають на меті врегулювати процес отримання експертного висновку в судовому засіданні. Було б доцільно розкрити дане питання більш ґрунтовно.

Меленко Оксана Володимирівна - кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Висунуті дискусійні положення не заперечують наукових досягнень дисертації Лесі Володимирівни Руснак та не впливають на висновок про належний рівень рецензованого дослідження, його загальну позитивну оцінку.

1. У підрозділі 1.2. “Предмет доказування в конституційному судовому процесі України та Федеративної Республіки Німеччини”, розглядаючи питання конституційності зазначених вище правових актів, Конституційного Суду України вивчає та оцінює докази, застосовуючи методологічні прийоми формальної логіки та виходячи з певних філософсько-правових критеріїв. Була б цікава думка дисертантки, які саме критерії застосовує Конституційний Суд у своїй практиці.

2. У підрозділі 3.1. “Поняття та властивості доказів у конституційному судовому процесі України та Федеративної Республіки Німеччини” дисертантка вказала, що вплив фактів на контроль над законодавчим актом може бути корисним у двох аспектах. З одного боку, досить часто трапляється з конституційним суддею посилається на реальність фактів з метою надання змісту закону, що подається на експертизу; зв'язок між фактом і законодавчим актом є, в даному випадку, інтерпретаційним. Цікава думка авторки, чи існують у судовій практиці конституційних судів Європи рішення, які не ґрунтуються на належній оцінці фактів.

На дисертацію та анотацію Лесі Володимирівни Руснак до юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича надійшло два звернення. сі вони позитивні, але містять окремі побажання та зауваження:

Різника Сергія Васильовича - доктора юридичних наук, професора кафедри конституційного права юридичного університету Львівського національного університету імені Івана Франка, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці.

Авторка зазначає, що в у юридичному пізнанні центральною ланкою є теорія доказів, ядро якої – поняття «доказ» трактується досить різнопланово, особливо, в конституційному судочинстві. Хотілося на публічному захисту більш детально розкрити дане твердження.

Ленгер Яни Іванівни - доктора юридичних наук, професор кафедри права Луцького національного технічного університету.

Авторка зазначає, що в процедурі розгляду конституційних скарг для доступу до Федерального конституційного суду Німеччини ставиться вимога, щоб суб'єкт звернення мав особистий інтерес, Федеральний конституційний суд Німеччини не обмежує розгляд лише порушенням права, на яке посилається під час вивчення основи апеляції, але також

перевіряє ex officio акти публічної влади, оскаржені з будь-якої точки зору конституційного права. Необхідно розкрити чи має можливість Федеральний конституційний суд Німеччини за даних обставин перевірити та підтвердити неконституційність закону в процедурі розгляду конституційної скарги?

Івановська Алла Володимирівна - доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового прав, проректора з наукової роботи Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Робота оцінена позитивно. Висловлене таке зауваження:

Авторкою сформульовано поняття предмета доказування у конституційному судочинстві. Предмет доказування в конституційному суді – це обставини, факти, які підлягають доказуванню по кожній конкретній справі, яка розглядається. Виходячи з процесуальної рівності учасників конституційного провадження, на нашу думку, необхідно принцип змагальності передбачити в Законі України «Про Конституційний Суд України» та внести зміни до статті 2 Закону України «Про Конституційний Суд України», в якій передбачити принцип змагальності. На захисті необхідно розкрити, що авторка мала на увазі.

Результати голосування:

Взяли участь у голосуванні - 5 членів ради,
"За" 5 членів ради,
"Проти" 0 членів ради,

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 76.051.031 присуджує Руснак Лесі Володимирівни ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова спеціалізованої вченої ради ДФ 76.051.031,

доктор юридичних наук,

професор кафедри процесуального права

Чернівецького національного університету

Імені Юрія Федьковича

Віталій ГОРДЕСОВ